

Onkologická onemocnění

Faktory zdraví:

- faktory životního stylu – 70 %
- zdravotnictví – 20 %
- životní prostředí – 10%

Faktory podílející se na vzniku rakoviny:

- geny - 5-10%
- vnější vlivy
  - kouření - 25-30% (r. plic 90%)
  - strava - 30-35% (výživa)
  - alkohol - 4-6%
  - obezita - 10-20%
  - infekce - 15-20
  - ostatní - 10-15%

- Na co se nejvíce umírá v ČR?
  - nemoci oběhové soustavy – muži 45%, ženy 51%
  - novotvary – muži 28%, ženy 27%

Nejrozšířenější typy novotvarů v ČR:

- muži - nejvíce rozšířený typ rakoviny – rakovina prostaty
  - nejvíce úmrtí – rakovina plic
- ženy - rakovina prsu

Kategorie důkazů o efektu na riziko (první 2 kategorie - podklady pro doporučení)

Kategorie důkazů o efektu na riziko	Interpretace
Přesvědčivé	Důkazy dostatečně silné k učinění závěru o příčinném vztahu Opravňují k využití v konkrétních číslech a doporučeních pro primární prevenci rakoviny
Pravděpodobné	Důkazy dostatečně silné u učinění závěru o pravděpodobném příčinném vztahu. Zpravidla opravňují k využití v cílech a doporučeních pro prevenci
Omezené - nasvědčující	Důkazy příliš limitované k učinění závěru, ale celkově slibné. Neoprávňují k využití při formulaci doporučení
Omezené – bez závěrů	Důkazy jsou tak limitované, že neumožňují učinit závěry
Efekt nepravděpodobný	Velmi slabé důkazy k učinění závěru

Co nejsou dostatečné důkazy?

- pokusy na zvířeti
- funguje in vitro
- obsahuje látky, které jsou známé svými protirakovin. účinky (antioxidanty)
- studie zatížené přílišnými chybami
- studie firem – např. firma vyrábějící tabák x studie o nemocích způsobených kouřením apod.
- literární zdroje – bez impact faktoru (kvantita a kvalita publikace), bez recenze apod.

Karcinogenita – maso, drůbež, ryby a vejce

Důkazy	Snižuje riziko		Zvyšuje riziko	
	expozice	nádor	expozice	nádor
Přesvědčivé			červené maso masné výrobky	<u>kolorektum</u> <u>kolorektum</u>
Pravděpodobné			solené ryby „kantonského“ stylu	nosohltan
Omezené - nasvědčující	ryby strava obsahující vitamin D	<u>kolorektum</u> <u>kolorektum</u>	červené maso masné výrobky uzeniny grilované maso živočišného původu	jícen, plíce, pankreas, <u>endometrium</u> jícen, plíce, žaludek, prostata žaludek žaludek
Významný efekt nepravděpodobný	Nic neidentifikováno			

Karcinogenita tabáku

- prokazatelně zvyšuje riziko nejméně 18 druhů nádorů
- 60 prokázaných lidských karcinogenů

	Nádory, pro které jsou dostatečné důkazy	Nádory, pro které jsou limitované důkazy	Nádory, pro které jsou důkazy o nekarcinogenitě
Kouření tabáku	Ústní dutina, <u>oropharynx</u> , <u>nasopharynx</u> , <u>hypopharynx</u> , jícen, <u>řaludek</u> , <u>kolorektum</u> , játra, pankreas, nosní dutiny a <u>paranasální sinusy</u> , hrtan, plíce, <u>cervix dělohy</u> , ovarium, močový měchýř, ledvina (tělo a pánvička), močovod, kostní dřev (myeloidní leukémie)	Ženský prs	<u>Endometrium</u> , štítná žláza
Kouření rodičů (vliv na rakovinu potomků)	<u>Hepatoblastom</u>	Dětská <u>leukemie</u>	
Pasivní kouření	Plíce	Hltan, hrtan	
Bezkouřový tabák	Ústní dutina, jícen, pankreas		

Co není podstatné?

- éčka
- zbytky pesticidů v potravinách
- náhradní sladidla
- čaj – zelený i černý
- káva
- vitaminy v tabletách
- biopotraviny – nejsou zdravější, ale jsou šetrnější k živ. pr., zvířatům, apod.

Použité zdroje:

- Podkladem pro tvorbu prezentace byla přednáška doc. MUDr. Jindřicha Fialy, CSc. z Ústavu preventivního lékařství LF MU – předmět Preventivní lékařství 2